

Populatiebeschrijving Samen naar School klassen

Inleiding

Op verzoek van het Expertisecentrum Samen naar School is door Wim Lubbers van Onderwijsconsulenten een populatiebeschrijving gemaakt van de bestaande Samen naar School klassen. Hierbij is gebruik gemaakt van het landelijk doelgroepenmodel. Input is opgehaald door intensief te spreken met drie bestaande Samen naar School klassen. In deze populatiebeschrijving wordt getracht om de diversiteit aan kinderen in beeld te brengen die momenteel de Samen naar School klassen bezoeken. Het document start met de eigen visie op de populatie van het Expertisecentrum Samen naar School (1). Vervolgens wordt het landelijk doelgroepenmodel geïntroduceerd (2) en wordt per pijler van het model een populatieschets gemaakt (3). Het document sluit af met een aantal aanbevelingen (4).

1. Wat zeggen wij zelf over de doelgroep van de Samen naar School klassen?

Samen naar School klassen bieden intensieve zorg en onderwijs op maat aan kinderen met ernstige beperkingen binnen de muren van een reguliere school. De klassen zijn relatief nieuw in opzet en streven naar een zo inclusief en thuisnabij mogelijke setting. De Samen naar School klas is er voor kinderen met een breed spectrum aan beperkingen. Dat kan autisme zijn, een verstandelijke beperking of ernstig meervoudige beperkingen. Ouders kiezen specifiek voor deze klas omdat zij thuisnabij goede onderwijs en goede zorg willen voor hun kind. De Samen naar School klas biedt ook maatwerk aan de kinderen met een beperking die uitvallen bij het speciaal of regulier onderwijs, of helemaal geen onderwijs krijgen omdat ze vanwege hun intensieve zorgbehoefte zijn vrijgesteld van leerplicht.

2. Het landelijke doelgroepenmodel

Het Landelijk Doelgroepenmodel is gebaseerd op het algemeen model van menselijk functioneren, het AAIDD¹-model. Dit model is uitgewerkt voor mensen met een verstandelijke beperking en/of ontwikkelingsstoornis, maar is ook goed bruikbaar bij andere beperkingen. Het AAIDD-model, en daarmee ook het landelijk doelgroepenmodel, gaat ervan uit dat het functioneren van mensen (met een beperking) te begrijpen is vanuit een combinatie van vijf dimensies. De dimensies omvatten de interacties tussen de aanwezige persoonlijke competenties, de omgevingseisen en de ontvangen ondersteuning. Het begrip *ondersteuning* heeft een centrale plaats in het model. De benodigde ondersteuning kan afgeleid worden uit een sterkte-zwakte analyse op de vijf dimensies. Het functioneren van de persoon is dus mede afhankelijk van een adequate ondersteuning op deze vijf dimensies. Bij de beschrijving van de kenmerken van de kinderen die de Samen naar School klassen bezoeken wordt deze AAIDD-indeling gevolgd.

¹ American Association of Intellectual and Developmental Disorders

3. Populatiebeschrijving per pijler

De Samen naar School klassen zijn bedoeld voor meervoudig gehandicapte kinderen die niet (meer) terecht kunnen binnen het speciaal onderwijs vanwege de noodzakelijke intensieve begeleiding (1 op 1) die ze nodig hebben, of thuis zitten of dagbesteding krijgen maar geen onderwijs. Daarnaast zijn er ouders die principieel kiezen voor thuisnabij onderwijs en contact met leeftijdgenoten zonder beperking of kiezen voor het in hun ogen betere lesaanbod voor hun kinderen met een beperking.

Dimensie 1: Verstandelijke mogelijkheden

Voorbeeld 1: Alle kinderen van de Samen naar School klassen van deze stichting hebben een meervoudige beperking. Bij 80% van hen is sprake van autisme, al dan niet in combinatie met een verstandelijke beperking. Zo'n 40 % is rolstoelafhankelijk. Binnen het speciaal onderwijs zouden deze kinderen leerroute 1 of 2 volgen.

Voorbeeld 2: In deze Samen naar School klas wordt leerroute 2 of 3 als laagste niveau aangeboden. De ouders van de kinderen op ZML-niveau vinden het onderwijsaanbod op de ZML-school te laag. De kinderen van de Samen naar School klas kunnen zich optrekken aan het niveau van de andere kinderen op de reguliere basisschool waar deze klas in is gevestigd.

Voorbeeld 3: Bij deze stichting zitten alleen kinderen met een meervoudige beperking in de Samen naar School klassen. De kinderen zijn ingedeeld op ontwikkelingsniveau; er is 1 zorggroep en 1 onderwijsgroep. In de onderwijsgroep krijgen de kinderen leerroute 2 en 3 aangeboden.

Voor het onderwijs aan kinderen met een ontwikkelingsniveau tussen de 0 en 4 jaar is door het expertisecentrum het lesprogramma IPIO-Z ontwikkeld. Dit lesprogramma wordt door alle drie de onderzochte stichtingen gebruikt.

Dimensie 2: Adaptief gedrag

Het adaptief gedrag betreft conceptuele, sociale en praktische vaardigheden die een persoon nodig heeft om in het dagelijks leven te kunnen functioneren. Alle kinderen van de Samen naar School klassen hebben veel ondersteuning en veel nabijheid van een leerkracht/begeleider nodig. De sociale vaardigheden zijn niet leeftijdsadequaat ontwikkeld. De emotionele ontwikkeling is vertraagd en/of stagneert. De kinderen hebben behoefte aan opvang in een prikkelarme omgeving en tegelijkertijd moet een kind wel tegen de reuring kunnen van de school. Om maatwerk te kunnen bieden in de combinatie van onderwijs en zorg worden de kinderen opgevangen in heel kleine groepen (maximaal 6 of 7 kinderen) waarbij zeer intensieve begeleiding wordt geboden.

Voor toelating tot de Samen naar School klas is sprake van een contra-indicatie bij excessief gedrag (als kinderen een gevaar vormen voor andere kinderen of personeel).

Dimensie 3: Participatie, interactie en sociale rollen

Juist voor de kinderen van de Samen naar School klassen zijn contacten met andere kinderen van groot belang. Kinderen met en zonder beperking leren elkaar kennen en kunnen daardoor ook na schooltijd met elkaar in contact blijven. Door de Samen naar School klassen onder te brengen bij een basisschool of buitenschoolse opvang is thuisnabij onderwijs ook voor kinderen met een complexe

hulpvraag mogelijk waardoor ze samen met broertjes of zusjes naar dezelfde school in de wijk kunnen.

Dimensie 4: Gezondheid en etiologie

Alle kinderen van de Samen naar School klassen zijn bekend met complexe lichamelijke en/of psychische/psychiatrische problematiek en daarmee gepaard gaande forse sociaal-emotionele problemen. Dit vraagt om individueel maatwerk van de medewerkers. Waar nodig zijn deze geschoold voor specifieke zorgtaken. Waar therapie noodzakelijk is, komen door ouders of door de school gekozen therapeuten voor behandeling naar de Samen naar School klas. De klaslokalen zijn voorzien van aangepast meubilair, rolstoeltoegankelijk en waar nodig fysiek aangepast (bv. verschoningsruimte)².

Dimensie 5: Context

De medewerkers van de Samen naar School klassen hebben nauw contact met de ouders van de kinderen. Zo is er bewust voor gekozen om het vervoer van de kinderen door de ouders zelf te laten verzorgen waardoor ouders veel op school komen en afstemming makkelijk kan plaatsvinden. De Samen naar School klassen zijn een beweging van 'onderop'. Het Expertisecentrum Samen naar School (een initiatief van het Stichting het Gehandicapte Kind) ondersteunt nieuwe initiatiefnemers met het realiseren van een klas en bestaande klassen bij de bestending van hun klas. Jaarlijks zijn er netwerkbijeenkomsten, er is een website (www.samennaarschool.nl), een toolkit voor nieuwe initiatiefnemers en er wordt gewerkt aan doorontwikkeling van het lesprogramma IPIO-Z (zie boven). Kennis en ervaring worden verzameld, gebundeld en verspreid. Ook ondersteunt het Expertisecentrum de lobby.

4. Aanbevelingen

De Samen naar School klassen voorzien in een behoefte aan thuisnabij onderwijs voor meervoudig gehandicapte kinderen die thuis zitten en/of geen onderwijs krijgen of waarvan de ouders bewust kiezen voor een thuisnabije onderwijsomgeving. De klassen hoeven geen bedreiging te zijn voor het speciaal onderwijs. Zij vormen juist een aanvulling op het onderwijsaanbod voor meervoudig gehandicapte kinderen die een dusdanig intensieve begeleiding vragen dat deze niet op het speciaal onderwijs geboden kan worden.

Daarom is het aan te bevelen dat er een uniforme onderwijsbekostiging is/komt voor de Samen naar School klassen waarbij een TLV nodig is om de aangeboden intensieve begeleiding (1 op 2) gewaarborgd kan worden/blijven. Een belangrijk deel van de financiering van de Samen naar School klassen komt hiernaast voort uit toegekende zorggelden vanuit Jeugdwet of WLZ. Deze financiële stroom geeft vaak onzekerheid omdat er niet gedeclareerd kan worden als kinderen bv. vanwege ziekte niet kunnen komen. Ook hierover zouden afspraken gemaakt moeten worden met zorgkantoren en/of gemeentes.

² Het is mogelijk hiertoe subsidie/een gift aan te vragen bij Stichting het Gehandicapte Kind.

Het streven van het Expertisecentrum Samen naar School is om in elke gemeente een aanbod te hebben van een Samen naar School klas. Hier lijkt een verantwoordelijkheid te liggen voor de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en de gemeentes. Wellicht dat dit op de agenda van het OOGO (op overeenstemming gericht overleg) kan komen tussen de samenwerkingsverbanden passend onderwijs en gemeentebestuurders binnen een regio.